

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і менеджменту

Кафедра фінансів

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Фінансовий менеджмент» на тему:

**«Фінансова робота з управління дебіторською заборгованістю» (на прикладі
ТОВ «Бєєве» с. Бєєве., Липоводолинського р-н Сумської області)**

Студентки 5 курсу групи Фін 1501-1м

Напрямку підготовки 6.030508

«Фінанси і кредит»

Цупко Наталії Миколаївни

Керівник: доцент Геєнко М. М.

Національна шкала _____

Кількість балів _____ Оцінка ECTS _____

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Суми – 2015р.

РЕЦЕНЗІЯ

ЗМІСТ	Стр.
Вступ.....	4
Розділ 1. Теоретико - методичні засади управління дебіторської заборгованості підприємства.....	7
Розділ 2. Організація системи фінансового менеджменту на підприємстві...	10
2.1. Організація фінансової роботи на підприємстві.....	10
2.2. Фінансова робота з управління грошовими потоками.....	14
2.3. Фінансова робота з управління оборотними активами.....	24
2.4. Фінансова робота з управління позиковим капіталом.....	29
2.5. Фінансова робота з організації фінансового планування та прогнозування на підприємстві.....	35
Розділ 3. Пропозиції щодо удосконалення дебіторської заборгованості на підприємстві.....	40
Висновки і пропозиції.....	49
Перелік використаних джерел.....	51
Додатки	53

Вступ

У процесі фінансово-господарської діяльності у підприємства постійно виникає потреба у проведенні розрахунків зі своїми контрагентами, бюджетом, податковими органами. Відвантажуючи вироблену продукцію або надаючи деякі послуги, підприємство, як правило, не отримує гроші в оплату негайно, тобто по суті воно кредитує покупців. Тому протягом періоду від моменту відвантаження продукції до моменту надходження платежу кошти підприємства омертвлені у вигляді дебіторської заборгованості, рівень якої визначається багатьма факторами: вид продукції, місткість ринку, ступінь насиченості ринку даною продукцією, умови договору, прийнята на підприємстві система розрахунків та інші. Останній фактор особливо важливий для фінансового менеджера.

Основними видами розрахунків за поставлену продукцію є продаж за готівкові гроші і у вигляді безготівкових платежів. У стабільній економіці домінують безготівкові розрахунки, що здійснюються за допомогою чеків, векселів, безготівкових перерахувань по розрахункових та поточних рахунках, системи кореспондентських рахунків між різними банками, а також клірингових записів взаємних вимог через розрахункові палати. В умовах нестабільної економіки переважною формою розрахунків стає передоплата.

Актуальність теми курсової роботи є питання, які гостро стоять перед усіма підприємствами в даний час, які безпосередньо пов'язані з розрахунково-платіжними операціями і, як наслідок цього - безсумнівно, що координує роботу господарського суб'єкта в цілому - це дебіторська заборгованість. Дебіторська заборгованість - це дійсно одна з найактуальніших тем господарюючих суб'єктів розвивається ринкової економіки.

В умовах світової фінансово-економічної кризи, яка супроводжується неплатежами за товари(роботи, послуги), особливо зростає роль ефективного

управління дебіторською заборгованістю, своєчасного її повернення та запобігання безнадійним боргам на підприємстві.

Здійснюючи підприємницьку діяльність, учасники майнового обороту пропонують, що в міру проведення господарських операцій вони не тільки повернуть вкладені кошти, а й отримають доходи. Однак у реальній практиці, особливо з переходом на ринкові відносини і спаду виробництва, нерідко, а точніше постійно, виникають ситуації, коли з тих чи інших причин підприємство не може стягнути борги з контрагентів. Дебіторська заборгованість «зависає» на довгі місяці, а іноді навіть і роки. Зростання дебіторської заборгованості погіршує фінансовий стан підприємств, а іноді призводить і до банкрутства.

Метою курсової роботи є - побудований на основі аналізу стану дебіторської заборгованості та систематизації проблем, пошук ефективних форм управління дебіторською заборгованістю, спрямованих на зміцнення фінансового становища фірми в цілому (на прикладі «ТОВ «Беєве» с. Беєве., Липоводолинського р-н Сумської області).

Мета курсової роботи реалізується шляхом виконаних таких завдань:

- Визначити теоретичні засади дослідження управління дебіторською заборгованістю підприємства.

Здійснити аналіз особливостей управління дебіторською заборгованістю підприємства.

Предметом курсової роботи є управління дебіторською заборгованістю підприємства.

Об'єктом курсової роботи є «ТОВ «Беєве» с. Беєве., Липоводолинського р-н Сумської області.

Таким чином, дебіторська заборгованість має значну питому вагу в складі поточних активів і впливає на фінансовий стан підприємства. Значення аналізу дебіторської заборгованості особливо зростає в період інфляції, коли іммобілізація власних оборотних активів стає дуже не вигідною. Джерело аналізу - баланс підприємства; для внутрішнього

аналізу застосовуються також дані аналітичного обліку. У найзагальнішому вигляді зміни в обсязі дебіторської та кредиторської заборгованості за звітний період можуть бути охарактеризовані даними горизонтального та вертикального аналізу балансу. Аналіз здійснюється за даними внутрішньої звітності підприємства і використовується для потреб управління. Але, як відомо, для зовнішніх користувачів інформації також дуже важливий стан дебіторської заборгованості підприємства, бо зростання її завжди свідчить про фінансову нестабільність.

Розділ 1. Теоретико - методичні засади управління дебіторською заборгованістю підприємства

Згідно з громадянським правом дебітор (лат. debitor — боржник, зобов'язаний) — сторона з зобов'язанням, яка повинна здійснювати певну дію (в обумовлених термінах та обсягах) або утриматися від її здійснення. В якості дебітора можуть виступати тільки дієздатні фізичні та юридичні особи, тобто особи, які можуть брати на себе певні фінансові зобов'язання та нести відповідальність за їх виконання.

Дебіторами підприємства виступають його різні контрагенти, які згідно з договірними умовами мають певну заборгованість перед підприємством, тобто є його боржниками.

Таким чином, дебіторська заборгованість є однією з можливих форм існування обігових активів підприємства. Автор Коблянська О.І. визначає дебіторську заборгованість, як актив, який контролюється підприємством, економічна вигода від якого очікується у майбутньому. Звичайно економічна вигода від дебіторської заборгованості виражається в тому, що підприємство в результаті погашення такої дебіторської заборгованості розраховує рано чи пізно отримати грошові кошти або їх еквіваленти. Відповідно, дебіторську заборгованість можна визнати активом тільки тоді, коли є ймовірність її погашення боржником. Несвоєчасне погашення дебіторської заборгованості призводить до платіжної кризи: зростання заборгованості за комерційним кредитом зумовлює збільшення попиту на короткострокові позики, скорочення їх пропозиції і зростання їхньої вартості. Для сплати боргів організації мають перетворювати високоліквідні активи в грошові кошти, в іншому разі їм загрожує банкрутство. Згідно з П(С)БО 10 “Дебіторська заборгованість” поділяється на довго — і короткострокову.

Хоча виникнення дебіторської заборгованості в певних межах є нормальною ознакою процесу господарсько-фінансової діяльності будь-

якого підприємства, зумовлене природою та особливостями діяльності, однак кожен господарюючий суб'єкт зацікавлений в оптимізації її обсягу.

Це обумовлено тим, що скорочення дебіторської заборгованості є одним з наявних резервів зниження потреби підприємства в обігових активах та прискорення швидкості їх обігу.

Управління дебіторською заборгованістю передбачає передовсім знання факторів, що обумовлюють її виникнення.

Перелік факторів, що впливають на обсяги виникнення дебіторської заборгованості, залежить від її виду і потребує окремого розгляду.

Обсяги виникнення дебіторської заборгованості постачальників підприємства залежать від кон'юнктури ринку товарних ресурсів та політики підприємства на певному сегменті ринку.

Погашення дебіторської заборгованості обумовлюється її якістю, яка повною мірою залежить від факторів внутрішнього середовища підприємства — обґрунтованості управлінських рішень, пов'язаних з утворенням дебіторської заборгованості в попередні періоди.[1. с.24-36.]

Етапи розробки політики управління дебіторською заборгованістю

Визначаються наступні етапи розробки політики управління дебіторською заборгованістю:

- аналіз поточної дебіторської заборгованості підприємства в попередньому періоді;
- вибір типу кредитної політики підприємства стосовно покупців продукції;
- визначення можливої суми оборотного капіталу, що направляється в дебіторську заборгованість по товарному (комерційному) і споживчому кредиті;
- формування системи кредитних умов;
- формування стандартів оцінки покупців і диференціація умов надання кредиту;

— формування процедури інкасації поточної дебіторської заборгованості;

Рентабельність активів розраховується як відношення прибутку до сплати фінансових витрат та середньої вартості активів за період.

Рентабельність власного капіталу розраховується як відношення чистого прибутку до сплати фінансових витрат та середньої вартості власного капіталу.

Аналіз даних показників полягає в порівнянні значень рентабельності за декілька періодів. Таким чином виявляються тенденції поліпшення або погіршення.

Розділ 2. Організація системи фінансового менеджменту на підприємстві

2.1. Організація фінансової роботи на підприємстві

Фінансова робота на підприємстві - це діяльність, спрямована на забезпечення виробництва фінансовими ресурсами для виконання підприємством поставлених цілей. Відповідає за організацію фінансової роботи на підприємстві фінансова служба. Під фінансовою службою підприємства розуміють самостійний структурний підрозділ, який виконує визначені функції в системі управління підприємством. Як правило, таким підрозділом є фінансовий відділ.

Основні напрями фінансової роботи на підприємствах – фінансове планування, оперативна і контрольно-аналітична робота.

На малих підприємствах фінансова робота може виконуватись фінансовим сектором в складі фінансово-збутового відділу чи бухгалтерії.

Фінансова робота складається з процедур різного рівня складності та відповідальності. Перший рівень ставить наступні задачі:

а) прийняття фінансових рішень по перспективах розвитку підприємства і поточній діяльності; [13]

б) залучення джерел інвестування та їх використання;

в) проведення фінансової політики.

Другий рівень ставить наступні задачі:

а) здійснення фінансових розрахунків;

б) оформлення фінансових документів;

в) складання звітності тощо.

Фінансова робота підприємства здійснюється за такими основними напрямками:

- фінансове прогнозування та планування;

- аналіз та контроль виробничо-господарської діяльності;

- оперативна, поточна фінансово-економічна робота.

Фінансове прогнозування та планування є однією з найважливіших ділянок фінансової роботи підприємства. На цій стадії фінансової роботи визначається загальна потреба у грошових коштах для забезпечення нормальної виробничо-господарської діяльності та можливість одержання таких коштів.

За ринкових умов підприємство самостійно визначає напрямки та розмір використання прибутку, який залишається в його розпорядженні після сплати податків. Метою складання фінансового плану є визначення фінансових ресурсів, капіталу та резервів на підставі прогнозування величини фінансових показників: власних оборотних коштів, амортизаційних відрахувань, прибутку, суми податків.

Планування виручки є необхідним для розробки плану прибутку від реалізації продукції, визначення суми планових платежів у бюджет. Від обґрунтованості та правильності розрахунку виручки великою мірою залежить також реальність основного джерела надходження коштів та розмір запланованого прибутку.

Аналіз фінансових результатів підприємства здійснюється за такими основними напрямками:

- аналіз та оцінка рівня і динаміки показників прибутковості, факторний аналіз прибутку від реалізації продукції, робіт, послуг;
- аналіз фінансових результатів від іншої реалізації, позареалізаційної та фінансової інвестиційної діяльності;
- аналіз та оцінка використання чистого прибутку;
- аналіз взаємозв'язку витрат, обсягів виробництва продукції та прибутку;
- аналіз взаємозв'язку прибутку, руху оборотного капіталу та грошових потоків;
- аналіз та оцінка впливу інфляції на фінансові результати;
- факторний аналіз показників рентабельності.

Аналіз фінансового стану підприємства проводиться за такими напрямками:

- аналіз та оцінка складу та динаміки майна;
- аналіз фінансової стійкості підприємства;
- аналіз ліквідності балансу;
- комплексний аналіз і рейтингова оцінка підприємства.

Поточна та оперативна фінансова робота на підприємстві спрямовується на практичне втілення фінансового забезпечення підприємницької діяльності, постійне підтримування платоспроможності на належному рівні.

Зміст поточної оперативної фінансової роботи на підприємстві полягає в такому: постійна робота зі споживачами стосовно розрахунків за реалізовану продукцію, роботи, послуги; своєчасні розрахунки за поставлені товарно-матеріальні цінності та послуги з постачальниками; забезпечення своєчасної сплати податків, інших обов'язкових платежів у бюджет та цільові фонди; своєчасне проведення розрахунків по заробітній платі; своєчасне погашення банківських кредитів та сплата відсотків; здійснення платежів за фінансовими операціями.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Беєве» знаходиться на території Сумської області, Липоводолинського району, с Беєве

Підприємство спеціалізується на вирощуванні зернових та технічних культур таких як: пшениця озима, жито, гречка, кукурудза, ячмінь ярий, овес, соняшник, соя, ріпак ярий, сорго, сінаж. Також розводять свиней та велику рогату худобу, реалізують молоко.

В ТОВ «Беєве» середньооблікова кількість штатних та позаштатних працівників зайнятих у сільському господарстві становить 131 особа, з них 64 особи зайнятих у рослинництві, 67 у тваринництві.

Для обробітку землі використовується переважно техніка придбана за власний рахунок підприємства.

З появою ТОВ «Бєєве» на території села покращилося життя та благоустрій його жителів. А робітники, які тут працюють з першого дня отримують належну заробітну плату, оздоровчі та відпускні.

Кожне аграрне підприємство, виходячи з власних потреб, виробленої стратегії і взятих на себе зобов'язань (укладених угод), розподіляє вироблену продукцію. В певних пропорціях воно спрямовує її на виробничі потреби для наступного циклу розширеного відтворення (кормів, насіння, садивного матеріалу, відтворення стада тощо), на громадське харчування і забезпечення продуктами дитячих ясел і садків, на оплату праці натурою і, нарешті, на продаж.

Товарна продукція — це та частина валової продукції, яка реалізована за межі підприємства різним споживачам. Вона визначається в натуральній і вартісній (грошовій) формах. На кожному підприємстві вартість товарної продукції розраховується за поточними цінами реалізації, рівень яких залежить від каналу і строків реалізації продукції, її якості, кон'юнктури ринку та інших факторів. Грошові надходження від продажу товарної продукції називають грошовим доходом або грошовою виручкою підприємства. Це — важливий показник господарської діяльності, на основі якого визначають прибуток по кожній галузі і підприємству в цілому.

На середніх за величиною підприємствах відповідальність за управління фінансами, як правило, покладається на головного бухгалтера, який підбирається таким чином, щоб його рівень кваліфікації дозволяв виконувати функції фінансового менеджера. Принципові рішення щодо управління фінансами на таких підприємствах приймаються за узгодженістю між головним бухгалтером і директором.

Характерною для функціональної структури є концентрація на рівні окремих відділів однотипних чи споріднених функціональних завдань з метою забезпечення ефективності їх виконання за рахунок переваг спеціалізації (таку організаційну структуру можуть запроваджувати також підприємства малого і середнього бізнесу). На рис. 1.1 наведено приклад

структури підприємства, побудованого за функціональним принципом, та місце фінансових служб у цій структурі.

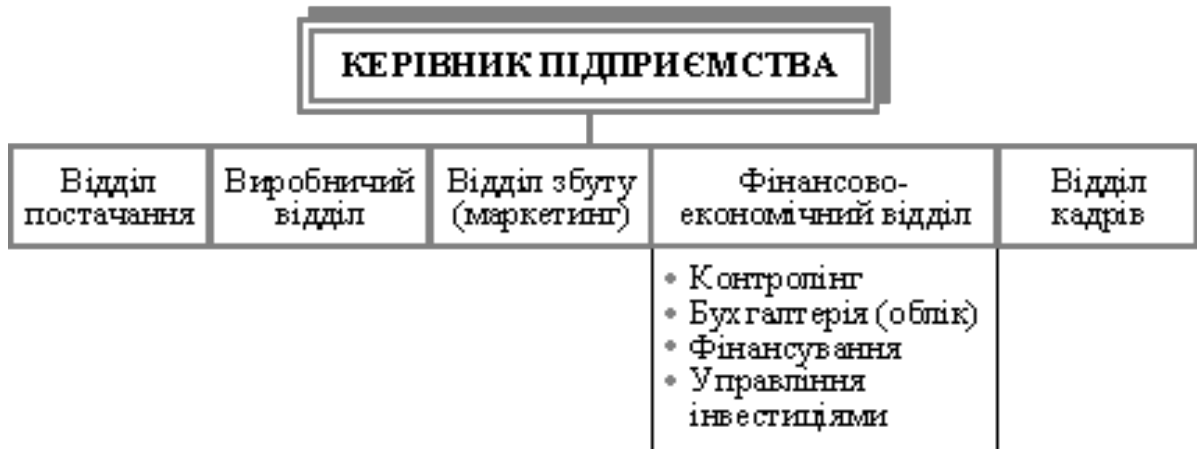

Рис. 2.1. Функціональна організаційна структура підприємства

Як недолік такої структури можна відзначити низький рівень координації роботи різних функціональних підрозділів.

Отже, фінансова робота на підприємстві – діяльність робітників фінансової служби з підготовки, реалізації фінансових рішень і керуванню фінансовими ресурсами. Основні напрямки фінансової роботи на підприємстві: фінансове планування, оперативна і контрольно-аналітична робота. На малих та середніх підприємствах поточна фінансова діяльність зосереджена в інших відділах (бухгалтерія, адміністрація, інформаційна служба і т.д.), важливі фінансові рішення (інвестування, фінансування, розподіл прибутку) приймає і реалізує генеральна дирекція підприємства.

2.2. Фінансова робота з управління грошовими потоками

Поняття «грошовий потік підприємства» - є агрегованим, тобто таким, що містить у собі різноманітні види цих потоків, які обслуговують господарську діяльність, а саме грошовий потік від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Незбалансованість і нерівномірність надходжень та виплат у розрізі часових інтервалів грошових потоків може призвести як

до тимчасового дефіциту, так і до виникнення тимчасово вільних їх обсягів. Грошові потоки, які формуються на підприємстві у процесі його господарської діяльності є важливим самостійним об'єктом управління [2 с 150].

Однією з основних складових загальної системи управління фінансово-господарською діяльністю підприємства є підсистема управління його грошовими потоками. Управління грошовими потоками передбачає цілеспрямований вплив на процеси акумуляції грошових коштів, їх витрачання та перерозподіл з метою збалансування фінансово-господарської діяльності підприємства. Характерні риси практики управління грошовими потоками відображають принципи управління, тобто основні правила діяльності, якими керуються органи управління, враховуючи соціально-економічні умови, що склалися.

Принципи управління грошовими потоками та їх зміст відображено на рис. 2.2

Рис. 2.2 Принципи управління грошовими потоками

Визначимо найбільш важливі поняття, пов'язані з управлінням грошовими потоками.

Приплив коштів відбувається на підприємстві за рахунок виручки від реалізації продукції, збільшення статутного капіталу від додаткової емісії акцій, одержання кредитів і позик, зростання кредиторської заборгованості тощо.

Сукупність значення цих показників і тенденцій його зміни характеризують ефективність роботи підприємства та його основні проблеми. Але для цього розмежуємо ці поняття і визначимо чим прибуток відрізняється від грошового потоку.

Виручка від реалізації - обліковий дохід від реалізації продукції чи послуг за даний період, що відображає як грошові, так і не грошові форми доходу.

Прибуток - різниця між обліковим доходом від реалізації продукції чи послуг та нарахованими витратами на реалізовану продукцію.

Чистий дохід - різниця між всіма отриманими та виплаченими підприємством грошовими засобами за певний період часу.

Таблиця 2.1

Динаміка основних показників фінансової діяльності
ТОВ "Бєєве" за 2012-2014 роки

Показники	2012	2013	2014	Абс. приріст		Темп росту		Відхилення 2014/ 2012 (+, -) тис. грн.
Доходи	67049	28174	47486	19312	-19563	168,5	70,8	-19563
Витрати	26703	26584	32087	5503	5384	120,7	120,2	5384
Прибуток	3165	1590	15399	13809	12234	968,4	486,5	12234

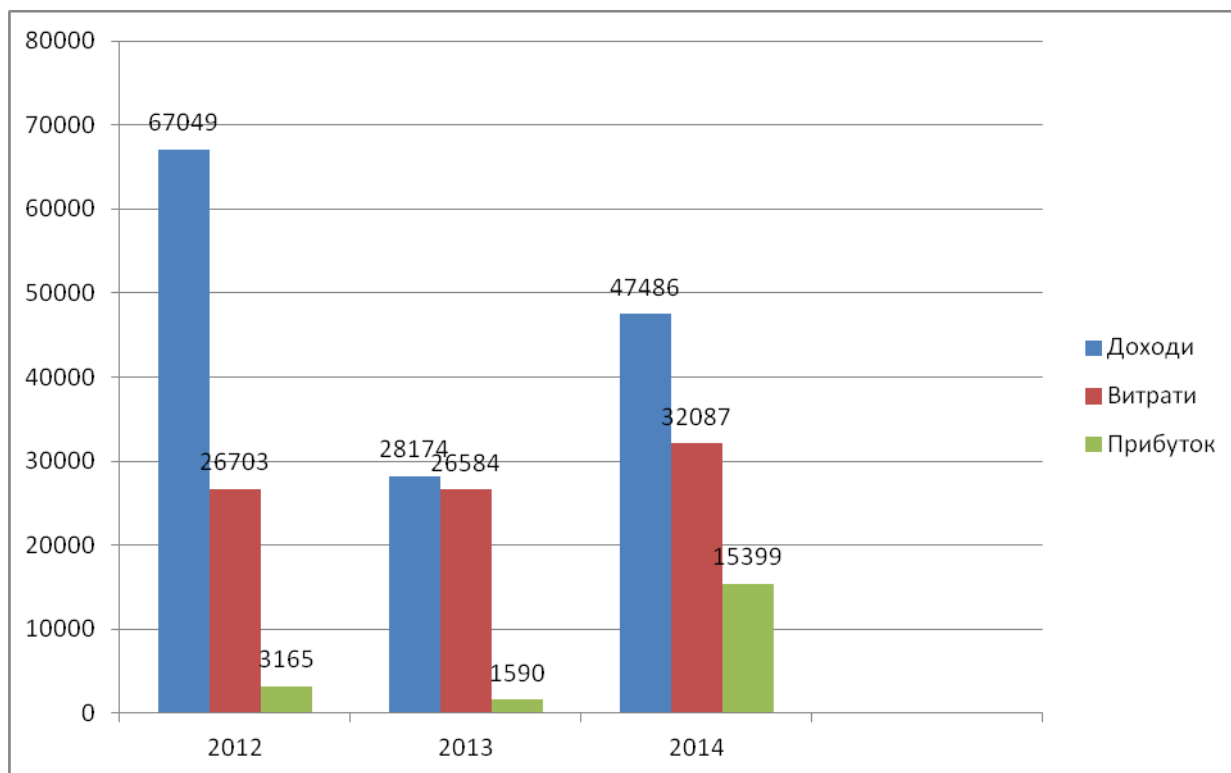

Рис. 2.3. Динаміка основних показників фінансової діяльності

Як ми бачимо на підприємстві є досить стабільна ситуація із трьома показниками. Доходи підприємства мають тенденцію до зменшення. Так протягом 2012-2014 року вони знизились на 19563 тис. грн. ., (на 71 %) протягом 2013-2014 року збільшились на 19312 тис. грн. (на 168,5%). Витрати підприємства відповідно зросли за 2013-2014 роки на 5503 тис. грн. (на 178,6%), за 2012-2014 роки на 5384 тис. грн. (на 120,5%). Можна зазначити, що темпи росту доходів перевищують темпи росту витрат, що говорить про покращення фінансового стану підприємства та застосування більш ефективних технологій та покращення продуктивності праці. Звичайно, що це позитивно відобразилося на прибутку. Протягом 2 років він знижувався на 1575 тис. грн. ., тобто майже становить 50,2 % прибутку 2012 і 2013 років. Порівнюючи ріст прибутку за 2012-2014 роки, то ми можемо стверджувати значне зростання на 12234 тис. грн., що становить 486,54% прибутку, отриманого в 2014 році.

Для того, щоб розкрити реальне відображення руху грошових засобів в ТОВ "Бєєво" необхідно оцінити синхронність поступлень, а також ув'язати отриману величину фінансового результату із станом грошових засобів, виділимо і проаналізуємо всі напрямки поступлення грошових засобів (табл. 2.2).

Внутрішні грошові надходження згідно з чинною практикою обліку і звітності включали:

- 1) виручку від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг;
- 2) виручку від іншої реалізації;
- 3) доходи від фінансових інвестицій;
- 4) доходи від інших позареалізаційних операцій.

Досліджуване підприємство отримує свої доходи не тільки від операційної діяльності, а й від інвестиційної та фінансової.. Проаналізуємо динаміку позитивного грошового потоку ТОВ "Бєєве"

Таблиця 2.2.

Динаміка позитивного грошового потоку ТОВ "Бєєво" за 2012-2014 роки

Показники	2012	2013	2014	Абс. приріст		Темп росту		Відхилення 2014/ 2012 (+, -) тис. грн.
	1	2	3	с.3-с.2	с.3-с.1	с.3/с.2,%	с.3/с.1,%	
виручка від реалізації	26557	24452	42448	17996	15891	173,5	159,8	15891
інші операційні доходи	2974	3572	4839	1267	1865	135,5	162,7	1865
Інші фінансові доходи	125	20	32	12	-93	160	25,6	-93
Інші доходи	212	130	167	37	-45	128,5	78,8	-45
всього дохід	29868	28174	47486	19312	17618	168,5	158,9	17618

Як ми бачимо основні доходи, що отримує підприємства є від його операційної діяльності так станом на 2012 рік доходи від неї становили 94,3%, в 2013 – 168,5%, в 2014 – 158,9%. Виручка від реалізації продукції за 2012-2014 рік збільшилася на 15891 тис. грн. або майже на 60 %, порівнюючи її з 2013-2014 роками то вона зросла на 17996 тис. грн., або на 74 %.

Інші операційні доходи на 2012 рік становили близько 10%, в 2013 році - 13 %, і в 2014 - 10%. Протягом 2013-2014 року дані доходи збільшилися на 1267 тис. грн. ., протягом 2012-2014 року - на 1865 тис. грн. (що становить 162,7 % доходів за 2012 рік).

Інші фінансові доходи відіграють незначну роль у формуванні фінансових результатів підприємства. Вони мають тенденцію до зменшення порівнюючи 2012-2014 роки знизилась на 93 тис. грн. або 25,6 %. Інші доходи складають також менше 78,8 % валових доходів підприємства. Протягом 2013-2014 року вони зменшились на 37 тис. грн. , за 3 роки - на 45 тис. грн., що становить 78,8 % доходів в 2012 році.

Проаналізуємо динаміку від'ємного грошового потоку на підприємстві за 2012-2014 роки (таб.2.3).

Таблиця 2.3.

Динаміка від'ємного грошового потоку ТОВ "Бесво" за 2012-2014 роки

Показники	2012	2013	2014	Абс. приріст		Темп росту		Відхилення 2014/ 2012 (+, -) тис. грн.
	1	2	3	с.3- с.2	с.3-с.1	с.3/с.2,%	с.3/с.1,%	
Собівартість реалізованої продукції	21421	19436	27434	7998	6013	141,2	128	6013
адміністративні витрати	2126	2093	2970	877	844	141,9	139,7	844
Витрати на збут	-	-	-	-	-	-	-	-
інші операційні витрати	2744	4622	1487	-3135	-1257	32,2	54,2	-1257
Фінансові витрати	412	427	48	-379	-364	11,2	12,7	-364
інші витрати	-	-	-	-	-	-	-	-
Податок на прибуток від звичайної діяльності	-	-	-	-	-	-	-	-
Всього витрати	26703	26584	31939	5355	5236	120	119,6	5236

Отже, ми бачимо, що основна частка у витратах підприємства належить собівартості продукції та адміністративним витратам. Так станом на 2014 рік собівартість продукції становить 128%. Адміністративні витрати становлять 139,7%, інші операційні витрати 54,2%, фінансові витрати 12,7 %.

Варто зазначити, що протягом 2013-2014 року адміністративні витрати збільшились на 7998 тис. грн. Це говорить про менш раціональне витрачання коштів. Крім того ми бачимо зменшення інших операційних витрат на 3135 тис. грн., фінансові витрати - на 379 тис. грн. або на 11,2 %. Саме тому на підприємстві темпи приросту доходів переважають темпи приросту витрат, а фінансовий стан з кожним роком покращується.

Більше уваги потрібно приділити динаміці зміни кредиторської і дебіторської заборгованості. Тенденції зміни кредиторської та дебіторської заборгованості приведено в таблиці 2.4

Бажано, щоб кредиторська заборгованість була трішки більшою, ніж дебіторська. Це обумовлено тим, що дебіторська заборгованість - гроші, тимчасово вилучені з обороту, а кредиторська - залучені. Також є небажаним сильне перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською, оскільки при потребі підприємству повернути борг, воно може бути в залежності від своїх покупців.

Таблиця 2.4.

Стан заборгованості ТОВ "Беево"
за 2012-2014 роки.

Показники	2012	2013	2014	Абс. приріст		Темп росту		Відхилення 2014/ 2012 (+, -) тис. грн.
	1	2	3	с.3-с.2	с.3- с.1	с.3/с. 2,%	с.3/с.1, %	
Дебіторська заборгованість	2275	2818	442	-2376	-1833	15,7	19,4	-1833

за товари (чиста)								
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом:	18	1	13	12	-5	1300	72,2	-5
за виданими авансами	114	147	203	56	89	138	178	89
із внутрішніх розрахунків	-	-	-	-	-	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	282	162	238	76	-44	150	84,4	-44
Всього дебіторська заборгованість	2689	3128	896	-2232	-1793	28,6	33,3	-1793
Довгострокові кредити банків	892	-	-	-	-	-	-	-
Короткостроков і кредити банків	1109	-	-	-	-	-	--	-
Векселі видані	-	-	-	-	-	-	-	-
Кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги	1648	734	240	-494	-1408	32,7	14,6	-1408
Поточні зобов'язання за розрахунками з одержаних авансів	1	-	-	-	-	-	-	-
з бюджетом	27	51	523	472	496	1025	1937	496
зі страхування	86	105	104	-1	18	99	121	18
з оплати праці	196	238	230	-8	34	96,6	117	34

інші поточні зобов'язання:	585	289	413	124	-172	143	70,6	-172
всього кредиторська заборгованість	4544	1417	1510	93	-3034	106,7	33,2	-3034

Отже, провівши порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості можна зробити висновок, що протягом 2012-2014 року кредиторська заборгованість була вищою за дебіторську. Беручи до уваги тільки ці фактори, то безумовно така ситуація є позитивною, оскільки підприємство не могло розрахуватися за своїми боргами оперативного, проте протягом 2012-2014 року сума вільних грошових коштів дозволяла розрахуватися із постачальниками. В 2013 році ситуація значно змінилася.

Так кредиторська заборгованість перевищує дебіторську на 1241 тис. грн. ., тобто в 1,2 рази. Дана ситуація є позитивною для досліджуваного підприємства.

Отже, ефективність управління грошовими потоками визначається синхронізацією надходжень та виплат підтримкою постійної платоспроможності підприємства та раціональним використанням фінансових ресурсів, які формуються із зовнішніх і внутрішніх джерел. Управління грошовими потоками є важливою ланкою фінансової політики, складовою фінансового менеджменту, що охоплює всю систему управління підприємством. Від якості управління грошовими потоками залежить подальший розвиток підприємства та кінцевий результат його фінансово-господарської діяльності.

Ураховуючи вищезазначене з метою підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємству необхідно:

- залучати в практику розрахунок системи показників грошових потоків як вимірників фінансової стійкості та платоспроможності;
- досліджувати галузеві закономірності грошових потоків та враховувати їх у практиці обліку та аналізу підприємства;

- визначати потоки в обліковій у тому числі оперативній інформації для формування своєчасного та повного інформаційного забезпечення аналізу руху грошових коштів підприємств;
- удосконалити методику аналізу грошових потоків;
- урахувувати фактори руху коштів вітчизняних суб'єктів господарювання в умовах невизначеності та ризику.

Подальші дослідження варто спрямувати на розробку концептуальних положень системи управління грошовими потоками підприємства та обґрунтування теоретико-методологічних засад побудови її організаційно-економічного механізму в умовах мінливого ринкового середовища.

2.3. Фінансова робота з управління оборотними активами

Активи як об'єкт фінансового менеджменту являють собою ресурси, які перебувають у розпорядженні підприємства і використання яких веде до збільшення економічних вигод у майбутньому. До активів відносять всі види майна підприємства, що належать йому на праві власності й використовуються для здійснення статутної діяльності.

При управлінні оборотними активами необхідно комплексно оцінювати їх позитивні та негативні сторони порівняно з необоротними активами.

Політика управління оборотними активами відзначається значною маневровістю, можливістю активного впливу на їх розмір, склад, структуру, оборотність, ліквідність та прибутковість. Відповідно, в процесі управління оборотними активами вирішується набагато більше коло завдань фінансового менеджменту.[3]

До основних завдань управління оборотними активами належать:

- забезпечення безперебійності виробничого процесу;
- прискорення оборотності загальної суми оборотних активів;
- забезпечення ліквідності оборотних активів;
- забезпечення підвищення рентабельності оборотних активів;

- мінімізація ризиків і втрат, пов'язаних з формуванням і використанням оборотних активів.

Основні ризики та наслідки в управлінні оборотними активами:

- ризик втрат особливо в умовах дії інфляційних факторів призводить до зменшення капіталу підприємства;
- недостатність грошових коштів може призвести до перебоїв у виробничому процесі, невиконання зобов'язань, втрат можливого прибутку; недостатність виробничих запасів спричинює перебої у виробництві, зайві витрати, недоотримання реалізаційного доходу;
- наявність зайвих оборотних активів спричинює зайві витрати на фінансування, іммобілізацію фінансових ресурсів, недоотримання частини доходу і прибутку.[14].

Одним з факторів, що впливають на управління активами є визначення показників діяльності підприємства, а саме:

- Ефективність використання фінансових ресурсів підприємства
- Склад та структура оборотних коштів

Розглянемо таблицю 2.5 ефективність використання фінансових ресурсів підприємства «Бєєве»

Таблиця 2.5

Ефективність використання фінансових ресурсів підприємства

Показники	Методика розрахунку	2012	2013	2014 р.	. Відхилення 2014/ 2012 (+, -) тис. грн.
1. К-т оборотності всіх активів	$\frac{\Phi_2 \text{ p } 035 *}{\Phi_1 \text{ p } 280(\text{п.р}+\text{к.р}):2}$	0,8	0,8	1,06	0,26
	$\frac{\Phi_2 \text{ p } 2000 **}{\Phi_1 \text{ p } 1300(\text{п.р}+\text{к.р}):2}$				
2 Тривалість 1 обороту активів, днів	$\frac{360 \text{ днів}}{\text{к-т оборотності}}$	450	450	400	-50
3.Рентабельність сумарного авансованого капіталу, %	$\frac{\Phi_2 \text{ p } 220(225) *}{\Phi_1 \text{ p } 280 (\text{ п.р}+\text{к.р}):2}$	12	9	4	-8
	$\frac{\Phi_2 \text{ p } 2350(2355) **}{\Phi_1 \text{ p } 1300 (\text{ п.р}+\text{к.р}):2}$				

4.Рентабельність активів по операційній діяльності, %	$\frac{\Phi_2 \text{ p } 100 (105) *}{\Phi_1 \text{ p } 280 - \text{p } 020 - \text{p } 040 - \text{p } 045 - \text{p } 210 - \text{p } 220}$	15,3	11	4	11,3
	$\frac{\Phi_2 \text{ p } 2190 (2195) **}{\Phi_1 \text{ p } 1300 - \text{p } 1005 - \text{p } 1030 - \text{p } 1035 - \text{p } 1155 - \text{p } 1160}$				
5.Рентабельність активів по фінансовій діяльності, %	$\frac{\Phi_2 \text{ p } 110 + \text{p } 120 + \text{p } 130) - (\text{p } 140 - \text{p } 150 - \text{p } 160) *}{\Phi_1 \text{ p } 040 + 045 + \text{p } 220}$	-4,8	-0,75	-2,71	-2,09
	$\frac{\Phi_2 \text{ p } 2200 + \text{p } 2220 + \text{p } 2240) - (\text{p } 2250 - \text{p } 22550 - \text{p } 2270) **}{\Phi_1 \text{ p } 1030 + 1035 + \text{p } 1160}$				
6.Рентабельність інвестицій, %	$\frac{\Phi_2 \text{ p } 170 (175) *}{\Phi_1 \text{ p } 280 - \text{p } 620 (\text{ п.р} + \text{к.р}) : 2}$	14	10,4	3,5	-10,5
	$\frac{\Phi_2 \text{ p } 2290 (2295) **}{\Phi_1 \text{ p } 1300 - \text{p } 1695 (\text{ п.р} + \text{к.р}) : 2}$				
7.Рентабельність власного капіталу, %	$\frac{\Phi_2 \text{ p } 220 (225) *}{\Phi_1 \text{ p } 380}$	17,6	12	3,8	13,8
	$\frac{\Phi_2 \text{ p } 2350 (2355) **}{\Phi_1 \text{ p } 1495}$				

Аналізуючи дані показники таблиці 2.5 можна сказати, що коефіцієнт оборотності всіх активів збільшився на 0,26 порівнюючи 2014 рік з 2012 роком, це свідчить про швидкість обороту сукупного капіталу підприємства і показує на позитивне явище.

Тривалість 1 обороту активів, днів зменшилась на 50 днів за рахунок цього підприємство має, що позитивне становище і навпаки. Це означає, що чим нижча тривалість тим вища тривалість операційного циклу. Показує інтенсивність використання активів низьку.

Рентабельність сумарного авансованого капіталу зменшилася на 8 % в порівнянні 2014 року з 2012 роком. За рахунок цього підприємство зменшує свій власний капітал у вигляді акцій, і будь – яких цінних паперів.

Рентабельність активів по операційній діяльності має тенденцію до зростання. Вона збільшилась на 11,3 %, це свідчить про кількість прибутку припадає на грошову одиницю собівартості реалізованої продукції підприємства.

Рентабельність активів по фінансовій діяльності зменшилася на 2,09 % в порівнянні 2014-2012 років. За рахунок чого підприємство зменшує доходність за фінансовою діяльністю.

Рентабельність інвестицій зменшилась на 10,5 % то це свідчить про негативні зміни на підприємстві «Бєєве».

Рентабельність власного капіталу зросла на 13,8%, що свідчить знижується частка позичкового капіталу в структурі підприємства.

Взагалі по підприємству «Бєєве» відбуваються зменшення по показникам тільки по коефіцієнту оборотності активів, рентабельності по операційній діяльності і рентабельності власного капіталу.

Таким чином підприємство «Бєєве» ефективність використання фінансових ресурсів не в кращому стані. Це свідчить про неефективну діяльність підприємства.

Таблиця 2.6

Склад та структура оборотних коштів підприємства «Бєєве»

Оборотні засоби	Код рядка		2012 р.		2013 р.		2014 р.		Теоретично-гранична величина
	*	**	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	Сума, тис.грн.	Питома вага, %	
Виробничі запаси	100	1100	5877	40	7308	57,7	12456	56	72%
Поточні біологічні активи	110	1110	2354	16	2140	17	3917	17,7	
Незавершене виробництво	120		1872	12,7					
Готова продукція	130		731	5					
Товари	140		139	1					
Векселі одержані	150								
Дебіторська заборгованість за т.р.п		1125			2818	22,2	442	2	21%
чиста реалізаційна вартість	160		2275	15					
первісна вартість	161		2275						
резерв сумнівних боргів	162								

Дебіторська заборгованість за

розрахунками:									
з бюджетом	170	1135	18	0,1	1	0	13	0,05	
за виданими авансами	180	1130	114	0,7	147	1,2	203	0,9	
з нарахованих доходів	190								
із внутрішніх розрахунків	200								
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	1155	282	2	162	1,2	238	1,1	
Поточні фінансові інвестиції	220	1160							
Грошові кошти та їх еквіваленти:		1165			90	0,7	778	3,5	7%
в національній валюті	230		1018	7					
в іноземній валюті	240								
Витрати майбутніх періодів	270	1170							
Інші оборотні активи	250	1190	49	0,3					
Оборотні активи всього	260	1195	14729	100	1266 6	100	22108	100	

Аналізуючи дану таблицю 2.6 можна стверджувати, що найбільшу питому вагу мають виробничі запаси, які становлять 2012 р.- 40%, 2013 р.- 57,7%, 2014р.-56%. По підприємству, означає про позитивний стан, оскільки воно є забезпеченим виробничими запасами, це що поступили на склади підприємства.

Поточні біологічні активи збільшились на 1563 тис. грн.. або 110%, це свідчить про економічну вигоду. Тобто приносить додаткові біологічні активи або сільськогосподарську продукцію.

Дебіторська заборгованість у 2014 році в порівнянні з 2012 роком за бюджетом зменшується на 5 тис. грн. або на 0,05%, це свідчить про позитивний стан підприємства.

Дебіторська заборгованість за виданими авансами збільшилась на 89 тис. грн. або 20%. За рахунок чого сума авансів наданих іншим підприємствам у рахунок наступних платежів зростає.

Взагалі оборотні активи зросли на 7379 тис. грн.. або 150% за аналізуючий період, це говорить про зростання виробничих запасів, а збільшення запасів відбулося за рахунок зменшення частки дебіторської заборгованості.

Надлишок оборотних активів у вигляді запасів означає. Що частина капіталу підприємства не діє і не приносить прибутку. Водночас брак означає гальмування операційного процесу.

Таким чином зростання оборотних активів свідчить про позитивну діяльність підприємства «Бєєве».

2.4. Фінансова робота з управління позиковим капіталом

Розвиток ринкової економіки зумовлює поглиблене вивчення проблем управління фінансовою діяльністю суб'єктами господарювання, передусім формування і використання капіталу і, зокрема, позикового. В умовах розвитку вітчизняного фінансового ринку, його сегментів та інфраструктурних елементів порушені питання набувають все більшого значення, що обумовлює актуальність дослідження. Позиковий капітал виникає на певній стадії розвитку виробництва та обумовлений суспільно – економічними відносинами, коли виробництво сягає такого рівня розвитку, за якого виробнику стає недостатньо тільки власного капіталу для підтримання виробництва та його розширення.

Метою управління формуванням позикового капіталу підприємства є визначення його найбільш раціонального джерела запозичення, що сприяє підвищенню вартості власного капіталу підприємства. Позиковий капітал підприємств може утворюватися за рахунок двох основних груп джерел позикових коштів (рис. 2.4).

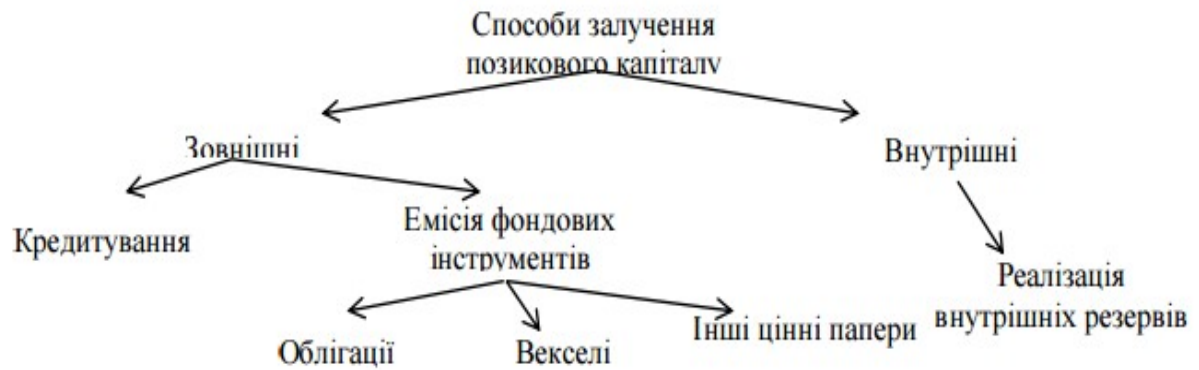

Рис. 2.4 □ Способи залучення позикового капіталу

Таким чином, позиковий капітал може використовуватися як для формування довгострокових фінансових коштів у вигляді основних фондів (капіталу), так і для формування короткострокових (поточних) фінансових коштів для кожного виробничого циклу.

Функціонування суб'єктів господарювання в умовах жорсткої конкуренції на ринку і необхідність забезпечення належного фінансового стану потребують налагодження системи фінансового управління основними напрямками та аспектами діяльності підприємства. Аналіз капіталу підприємства передбачає проведення складу і структури капіталу, зміни його складових.

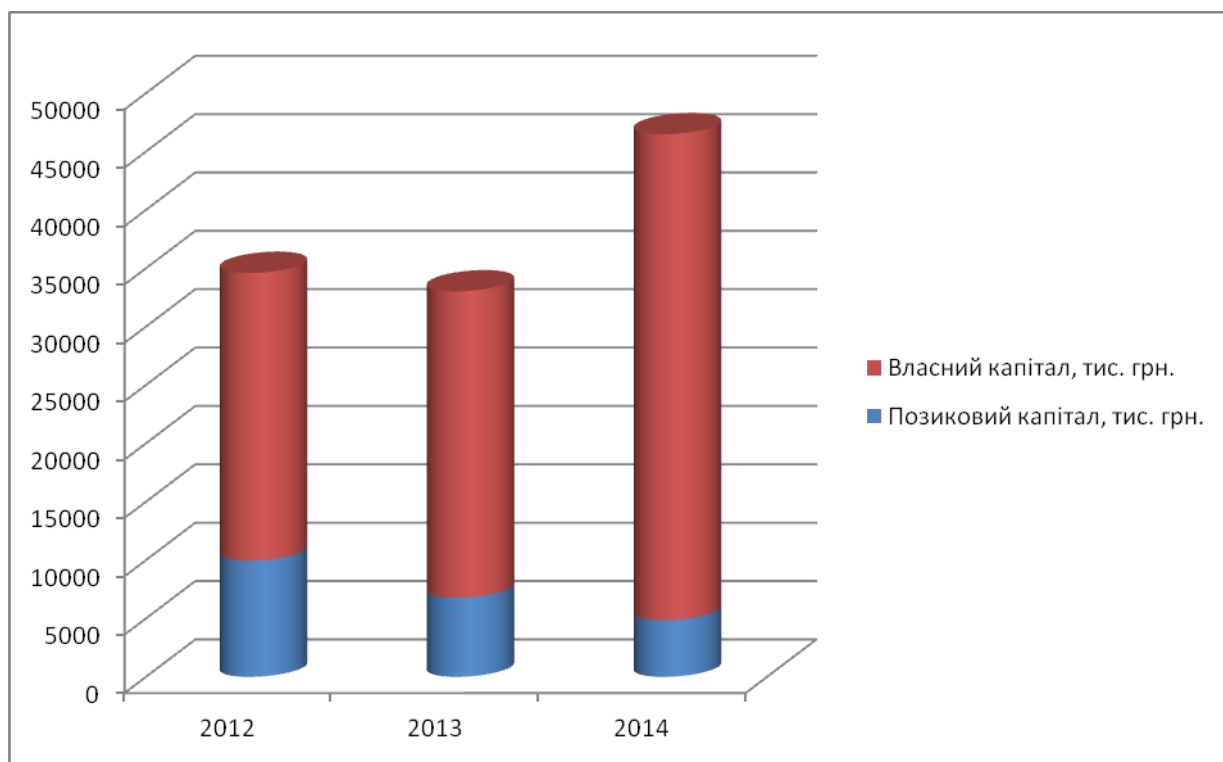

Рис 2.5 Структура капіталу підприємства «Бесве»

Таблиця 2.7

Динаміка складу і структури капіталу підприємства

Показники	2012 р.		2013р.		2014р.		Відхилення	
	сума, тис.грн	%	сума, тис.грн	%	сума, тис.грн	%	сума, тис.грн.	%
Власний капітал	24656	71	26246	79,5	41639	89,6	16983	168,9
Позиковий капітал	9952	28	6779	20,5	4850	10,4	-5102	48,7
у т.ч.								
1.Довгострокові зобов'язання	6275	18	5105	15,5	3340	7,2	-2935	53,2
2.Поточні зобов'язання	3656	10,5	1674	5	1510	3,2	-2146	41
Баланс	34608	100	33030	100	46489	100	11881	134

Дані таблиці свідчать про те, що за період 2012 – 2014 рр. капітал підприємства зріс майже на 34 %. Це збільшення відбувалося за рахунок збільшення власного капіталу на 16983 тис. грн. або на 68,9 %. При цьому позиковий капітал помітно зменшується на -5102 тис. грн. або на 48,7 %. Якщо звернути увагу на структуру капіталу підприємства, то ми бачимо, що у 2012 році питома вага позикового капіталу та власного капіталу дуже відрізняється, спостерігається незначне переважання власного капіталу. А у 2013-2014 рр. за рахунок значного зменшення позикового капіталу і збільшення власного значну питому вагу, а саме 79,5 % і 20,5 % займав позиковий капітал, а власний капітал займав незначну питому вагу, а саме 89,6 % і 10,4 %. Слід відмітити, що позиковий капітал на 100% представлений поточними зобов'язаннями, а довгострокові кредити підприємство взагалі не залучає. Отже, з вище наведеного аналізу можна зробити висновок, що підприємство є фінансово залежним.

З метою оцінки показників ефективності використання позикових коштів підприємства застосовується група показників, яка дає можливість проаналізувати позиковий капітал підприємства. Показники ефективності використання капіталу підприємства доцільно об'єднати у дві групи. Перша група показників характеризує ефективність капіталу на основі розрахунку показників його оборотності. Друга група показників отримується шляхом оцінки доходності (прибутковості) капіталу. Аналіз значення та динаміки показників дозволяє визначити наявність та гостроту проблеми ефективності використання позикового капіталу та прогнозувати вірогідність погіршення фінансового стану підприємства, як результат використання позикового капіталу. Дослідження цього аспекта діяльності підприємства проводиться за допомогою системи аналітичних показників, представлених у теоретичній частині у таблиці 2.9

Показники ефективності використання позикових коштів підприємства наведені в таблиці 2.8

Таблиця 2.8

Методика розрахунку показників ефективності використання позикового капіталу

Показник	Формула	Нормативне значення
Коефіцієнт оборотності позикового капіталу	$K_{об} = \frac{ЧД}{ПК_c}$	збільшення
Період обороту позикового капіталу, днів	$T_{об} = \frac{360}{K_{об}}$	зменшення
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$K_{\kappa} = \frac{ПК}{ВБ}$	< 0,5
Коефіцієнт заборгованості	$K_z = \frac{ПК}{ВК}$	0,3-0,5
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	$K_c = \frac{ДК}{ВК + ДЗ}$	порівнюється із середньогалузевим значенням
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	$K_{\kappa z} = \frac{ПЗ}{ПК}$	зменшення
Коефіцієнт кредиторської заборгованості	$K_{кр.з.} = \frac{КЗ}{ПЗ}$	збільшення
Коефіцієнт рентабельності позикового капіталу	$K_p = \frac{ЧП}{ПК_c}$	>0, збільшення

Умовні позначення: ЧД – чистий дохід від реалізації; ПКс – середньорічний розмір позикового капіталу; ВБ – валюта балансу; ВК – власний капітал; ДК – довгострокові кредити; ДЗ – довгострокові зобов'язання; ПЗ – короткострокові зобов'язання; КЗ – кредиторська заборгованість; ЧП – Чистий прибуток.[15].

Таблиця 2.9

Показники ефективності використання позикового капіталу

№ п/п	Показники	Роки			Темп приросту, %	
		2012 р	2013 р.	2014 р.	2013/2012 р	2014/2013
1.	Коефіцієнт оборотності позикового капіталу	2,5	2,9	7,3	116	250
2.	Період обороту позикового	144	124	49,3	-90	-30

	капіталу, днів					
3.	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,3	0,2	0,1	-67	-50
4.	Коефіцієнт заборгованості	0,4	0,3	0,1	-75	-30
5.	Коефіцієнт короткострокової заборгованості	0,4	0,2	0,3	-50	-150
6.	Коефіцієнт кредиторської заборгованості	1,2	0,8	1	-40	-20
7.	Коефіцієнт рентабельності позикового капіталу	0,3	0,2	2,6	67	1300

Аналізуючи ефективність використання позикового капіталу, можна стверджувати про достатню ефективність використання позикового капіталу. Протягом 2014 року для здійснення одного обороту коштів, що були авансовані у діяльність підприємства, потрібно 49 днів, однак це найбільший показник спостерігався у 2012 році – 144 днів. Спостерігаємо відповідно збільшення коефіцієнту оборотності позикового капіталу у 2014 році майже на 150 % і склав він 7,3. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу знизився протягом 2014 року на 50 % до позначки 0,1, що є нормою порогового значення в 0,5. Разом з тим відбулося зниження коефіцієнта співвідношення зобов'язань та власного капіталу – з 04 у 2012 р. до 0,1 у 2014 р., при нормальному 30 значенні показника в межах 0,3 – 0,5, що вказує на задовільну структуру капіталу підприємства. Позитивно також можна оцінити стійкість коефіцієнта короткострокової заборгованості. Проте протягом 2012-2014 рр. відбулося зменшення коефіцієнта кредиторської заборгованості у структурі поточних зобов'язань, що свідчить про збільшення середньозваженої вартості капіталу підприємства. Коефіцієнт рентабельності позикового капіталу підприємства збільшився на 1300 %, що є позитивною тенденцією в діяльності підприємства

2.5. Фінансова робота з організації фінансового планування та прогнозування на підприємстві

У сучасних умовах ринкових відносин виникає об'єктивна необхідність фінансового прогнозування. Без фінансового прогнозування неможливо домогтися дійсних результатів на ринку.

Фінансове прогнозування прямо пов'язане з плануванням виробничої діяльності підприємства. Усі фінансові показники базуються на показниках обсягу виробництва, асортименту продукції, собівартості продукції.

Планування та прогнозування фінансових показників дозволяє знаходити внутрішні резерви підприємства, дотримуватися режиму економії. Одержання планового розміру прибутку й інших фінансових показників можливо лише за умови дотримання планових норм витрат праці і матеріальних ресурсів. Обсяг фінансових ресурсів, розрахованих на основі фінансових планів, усуває надмірні запаси матеріальних ресурсів, непродуктивні витрати, позапланові фінансові інвестиції. Завдяки фінансовому плануванню та прогнозуванню створюються необхідні умови для ефективного використання виробничих потужностей, підвищення якості продукції.

Фінансове планування та прогнозування являє собою процес розробки системи заходів щодо забезпечення розвитку підприємства необхідними фінансовими ресурсами і підвищенню ефективності фінансової діяльності в майбутньому періоді.

На стадії фінансової роботи визначається загальна потреба у грошових коштах для забезпечення нормальної виробничо-господарської діяльності та можливість одержання таких коштів. На цій стадії складається фінансовий план підприємства. Метою складання фінансового плану є визначення фінансових ресурсів, капіталу та резервів на підставі прогнозування

величини фінансових показників: власних оборотних коштів, амортизаційних відрахувань, прибутку, суми податків.

Складають перспективні, поточні й оперативні плани. Поточний фінансовий план складається у формі балансу доходів та витрат, оперативний — у формі платіжного календаря.

Аналіз та контроль виробничо-господарської діяльності підприємства — це діагноз його фінансового стану, який допомагає виявити недоліки, виявити та мобілізувати внутрішньогосподарські резерви, збільшити доходи та прибутки, зменшити витрати виробництва, підвищити рентабельність, поліпшити фінансово-господарську діяльність у цілому.

Процес аналізу можна поділити на два блоки:

1) аналіз фінансових результатів та рентабельності, який здійснюється за такими основними напрямками:

- аналіз та оцінювання рівня і динаміки показників прибутковості;
- аналіз фінансових результатів від іншої реалізації, позареалізаційної та фінансово-інвестиційної діяльності;
- аналіз та оцінювання використання чистого прибутку;
- аналіз взаємозв'язку витрат, обсягів виробництва продукції та прибутку;
- аналіз взаємозв'язку прибутку, руху оборотного капіталу та грошових потоків;
- аналіз та оцінювання впливу інфляції на фінансові результати;
- факторний аналіз показників рентабельності;

2) аналіз фінансового стану підприємства, який проводиться за такими напрямками:

- аналіз та оцінка складу і динаміки майна;
- аналіз фінансової стійкості підприємства;
- аналіз ліквідності балансу;
- комплексний аналіз і рейтингова оцінка підприємства.

Ефективність використання фінансових ресурсів кожен розглядає по своєму. З економічної точки зору ефективність може змінюватися в залежності від таких чинників:

- орієнтація підприємства та інтенсивний шлях розвитку і досягнення більш високого рівня ефективності в економіці;
- виявлення резервів подальшого вдосконалення господарської діяльності підприємства на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, досконалої технології і покращення організації виробництва;

Розрахуємо та проаналізуємо ефективність використання фінансових ресурсів підприємства за досліджуваний період з 2012 по 2014 рік (таблиця 2.10.)

Таблиця 2.10

Ефективність використання фінансових ресурсів підприємства, тис.грн.

Показники	Роки			Відхилення (+,-) 2014 року до	
	2012	2013	2014	2012р	2013р
Амортизаційні відрахування	2233,9	2338,6	2674,3	440,4	335,7
Заробітна плата працівників	2834,9	3067,8	3894,1	1059,2	826,3
Валовий прибуток	5136	5016	15014	9878	9998
Середньорічна вартість основних засобів	1393,5	13495	17368,5	15975	3874,5
Середньорічна вартість оборотних засобів	14326,5	13697,5	17387	3060,5	3689,5
Коефіцієнт ресурсовіддачі	0,65	0,38	0,62	-0,03	0,24

Під ефективністю діяльності підприємства розуміється результативність діяльності суб'єкта господарювання при найбільш повному використанні фінансових ресурсів. Тоді ефективність діяльності підприємства може характеризуватися коефіцієнтом використання фінансових ресурсів (Кф.р.),

$$\text{Кф.р.} = (A + Z + \Pi) / (\Phi_{\text{ос}} + \Phi_{\text{об}}),$$

де: А-амортизаційні відрахування;

З-заробітна плата працівників підприємства;

П – прибуток;

Фос- середньорічна вартість основних фондів;

Фоб- середньорічна вартість оборотних засобів підприємства.

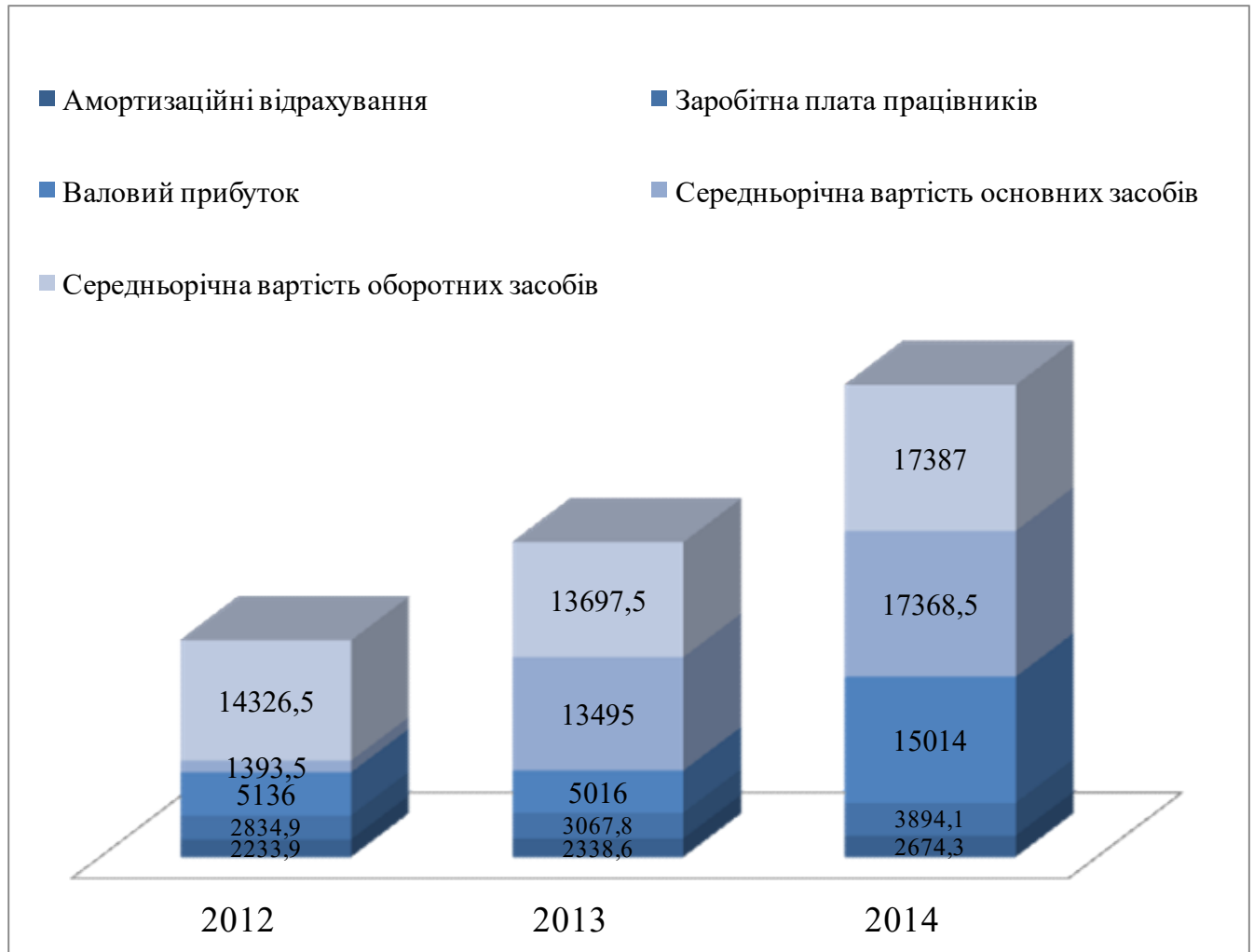

Рис. 2.6 Чинники впливу на ефективність використання фінансових ресурсів ТОВ «Беєво»

Розрахуємо узагальнюючий показник оцінки ефективності використання фінансових ресурсів (Кф.р.) за досліджуваний період.

$$K_{фр2012} = (2233,9 + 2834,9 + 5136) / (1393,5 + 14326,5) = 10204,8 / 15720 = 0,65$$

$$K_{фр2013} = (2338,6 + 3067,8 + 5016) / (13495 + 13697,5) = 10422,4 / 27192,5 = 0,38$$

$$K_{фр2014} = (2674,3 + 3894,1 + 15014) / (17368,5 + 17387) = 21582,4 / 34755,5 = 0,62$$

У наведених розрахунках амортизаційні відрахування являють собою ступінь використання основних фондів, у той час як заробітна плата і прибуток – ступінь використання оборотних засобів.

За розрахунками таблиці 2.10 можемо зробити висновок, що коефіцієнт використання фінансових ресурсів у 2013 році найменше значення (0,38) порівняно з 2012 і 2014 роком. Також даний коефіцієнт в 2014 році менший на 0,03 ніж у 2011 році.

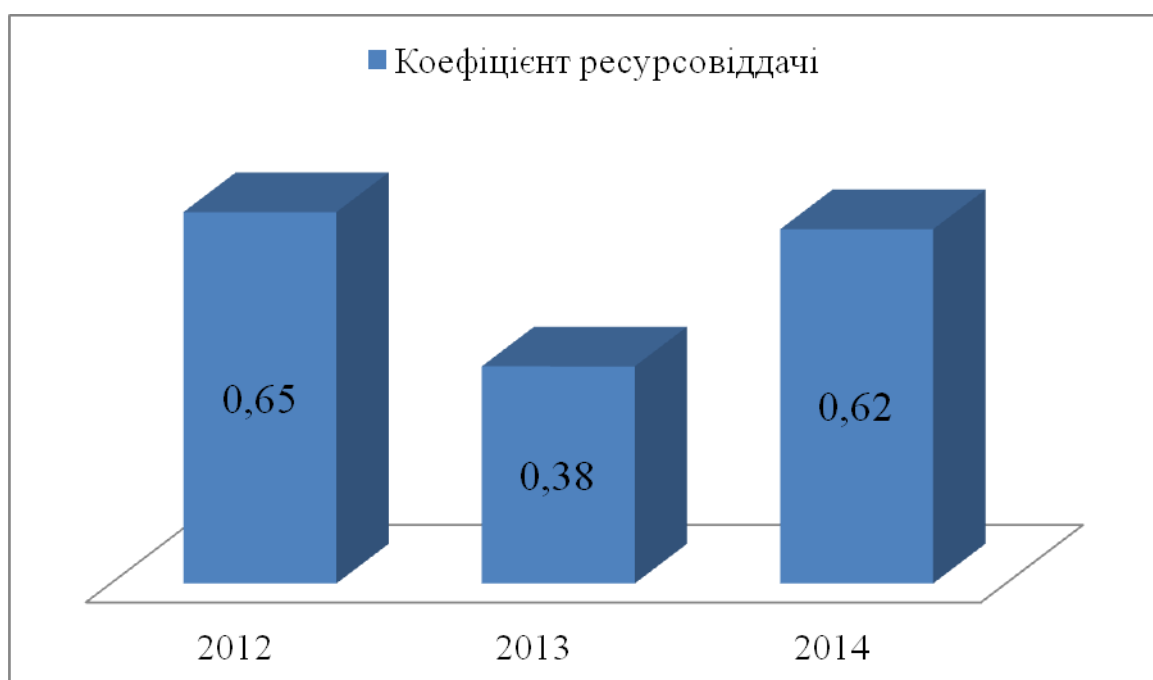

Рис.2.7. Коефіцієнт ресурсовіддачі за досліджуваний період

Зменшення коефіцієнта використання фінансових ресурсів є негативним явищем, що породжує пошуки шляхів, щодо підвищення ефективного використання фінансових ресурсів.

Розділ 3. Пропозиції щодо удосконалення дебіторської заборгованості на підприємстві

У сучасній практиці фінансового менеджменту в Україні управління дебіторською заборгованістю є одним з найважливіших і водночас складних елементів управління оборотними активами. Порушення нормального циклічного процесу її утворення та погашення може бути не тільки причиною виникнення проблем для підприємства (зниження рентабельності активів, втрата їхньої ліквідності), а спричинити розвиток глобальної кризи неплатежів в економіці країни.

У сучасних умовах переважна більшість вітчизняних підприємств не завжди здійснює розрахунки з іншими підприємствами або фізичними особами одночасно з передачею майна, виконанням робіт, наданням послуг тощо. У зв'язку із цим у них виникає дебіторська заборгованість. Згідно з П(С)БО 10, дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Дебіторами можуть бути як юридичні, так і фізичні особи, які заборгували підприємству грошові кошти, їх еквіваленти або інші активи.

Сутність дебіторської заборгованості, полягає саме у двоїстому її характері: з одного боку, це певною мірою вигідно для підприємства:

- зростає товарообіг, а отже, й маса валового доходу та прибутку (за інших незмінних умов). Це - основна вигода;
- швидше реалізуються запаси, що дає змогу скоротити частку змінних витрат на них;
- іноді є можливість зробити заборгованість доходним активом, тобто брати відсотки за надання товарного кредиту (однак, так буває нечасто, тому що це погано впливає на динаміку товарообігу).
- Разом з тим дебіторська заборгованість, по суті, є відволіканням з господарського обігу обігових коштів підприємства, що супроводжується непрямыми втратами його доходів:

з бюджетом	170	1135	18	0,7	1	0,03	13	1,5	-5
за виданими авансами	180	1130	114	4,2	147	4,7	203	22,7	89
з нарахованих доходів	190		-	-					
у т.ч. з податку на прибуток		1136			-	-	-	-	
із внутрішніх розрахунків	200		-	-					
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	1155	282	10,5	162	5,2	238	26,5	-44
РАЗОМ			2689	100	3128	100	896	100	-1793

Рис. 3.1. Склад дебіторської заборгованості

Розглянувши склад та розрахувавши структуру дебіторської заборгованості ТОВ «Бееве» можна констатувати що в звітному році порівняно з базисним дебіторська заборгованість знизилася на 1793 тис.грн. На зменшення мало значний вплив зменшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 1833 тис.грн. Також цьому сприяло зменшення дебіторської заборгованості за розрахунками: з бюджету та іншої поточної дебіторської заборгованості, відповідно на 5 та 44 тис.грн.

Що до структури дебіторської заборгованості, то в 2012 році та в 2012 році найбільше відсотків від усієї суми заборгованості склала дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги 84,6% та 49,3% відповідно. Так як при зменшенні дебіторської заборгованості збільшується виручка від реалізації продукції, то таке зменшення можна вважати позитивним, що свідчить про нормальний фінансовий стан дебіторів, та про досконалість організації безготівкових розрахунків.

Оцінка поточної дебіторської заборгованості ґрунтується на первісній вартості, яка залежить від виду дебіторської заборгованості та особливостей її визнання.

У Балансі відображають первісну та чисту реалізаційну вартість поточної дебіторської заборгованості, яка є фінансовим активом (крім придбаної заборгованості та заборгованості, призначеної для продажу), і резерв сумнівних боргів. У підсумок Балансу включають чисту реалізаційну вартість дебіторської заборгованості, яку визначають як різницю між сервісною вартістю дебіторської заборгованості та резервом сумнівних боргів: Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги. Первісна вартість дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги. Резерв сумнівних боргів

Довгострокова дебіторська заборгованість, на яку нараховують відсотки, оцінюється та відображається в Балансі за її теперішньою вартістю.

Теперішня вартість – дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), яка, як очікується, буде отримана для погашення цієї заборгованості. Визначення теперішньої вартості залежить від виду заборгованості та умов її погашення.

Частину довгострокової дебіторської заборгованості, яка підлягає погашенню впродовж дванадцяти місяців з дати балансу, відображають на ту саму дату в складі поточної дебіторської заборгованості.

Для більш детального аналізу дебіторської заборгованості розглянемо показники оцінки дебіторської заборгованості які наведені в таблиці 3.2

Таблиця 3.2

Показники оцінки дебіторської заборгованості

Показники	Методика розрахунку	2012р.	2013р.	2014р.	Відхилення
1.Середня величина Д ^т заборгованості тис. грн.	$\phi_1 \text{ p } 160+170+180+210$	2719	3128	896	-1823
	$\phi_1 \text{ p } 1125+1130+1135+1136+1155^{**}$				
2. Доля резерву сумнівних боргів, %	$\phi_1(162:161) \times 100\%$	2275			
3.Чистий дохід (виручка) тис. грн.	$\phi_2 \text{ p } 035^{*}$	26557	24452	42448	15891
	$\phi_2 \text{ p } 2000^{**}$				
4.К-т оборотності Д ^т заборгованості	п.3:п.1	9,8	7,8	47,3	37,5
5.Термін кредиту покупцям, днів (період погашення Д ^т заборгованості)	360 : п.4	37	46	8	-29
6.Питома вага Д ^т заборгованості в оборотних активах	$\phi_1 \text{ p } ((160+170+180+210):260) \times 100\%^{*}$	18,5	24,7	4,1	-14,4
	$\phi_1 \text{ p } ((1125+1130+1135+1136+1155):1195) \times 100\%^{**}$				
7. К-т погашення Д ^т заборгованості	п.1 : п.3	0,1	0,1	0,02	-0,08

Розрахувавши показники оцінки дебіторської заборгованості, можна зробити висновок, що середня величина дебіторської заборгованості зменшилася на 1823 тис.грн. поряд з цим зростає чистий дохід на 15891тис.грн. що є позитивним для підприємства і свідчить про гарний фінансовий стан дебіторів та про досконалість організації безготівкових розрахунків.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості в звітному році порівняно з базисним збільшився на 35,7. Збільшення свідчить про підвищення оборотності дебіторської заборгованості, зниження розміру комерційного кредиту, що надає підприємство своїм контрагентам.

Термін кредиту покупцям в 2014 році порівняно з 2014 роком зменшився на 29 днів за рахунок підвищення коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості. Це означає, що термін погашення дебіторської заборгованості зменшився на 29 днів.

Питома вага D^T заборгованості в оборотних активах в звітному році порівняно з базисним знизилася на 14,4, що означає зменшення частки дебіторської заборгованості в оборотних активах підприємства.

Коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості в 2014 році порівняно з 2012 роком зменшився на 0,08 це свідчить про швидше погашення заборгованості боржників перед підприємством.

Отже, розрахунки свідчать про свідчить про гарний фінансовий стан дебіторів та про досконалість організації безготівкових розрахунків, про підвищення оборотності дебіторської заборгованості, зниження розміру комерційного кредиту, що надає підприємство своїм контрагентам та зменшення терміну погашення дебіторської заборгованості, про швидше погашення заборгованості боржників перед підприємством.

Поточні зобов'язання – це короткострокові фінансові зобов'язання, які мають бути погашені протягом поточного операційного циклу підприємства чи протягом року з дати складання бухгалтерського балансу (із двох термінів обирають довший). Це визначення припускає, що поточне зобов'язання буде погашено за рахунок активів, які класифікуються як поточні у тому ж бухгалтерському балансі, що і зобов'язання.

До поточних активів належать грошові кошти та інші ресурси щодо яких можна вважати, що вони будуть перетворені на (продані за) грошові кошти чи використані протягом року з дати складання бухгалтерського балансу або протягом нормального операційного циклу підприємства (із двох термінів обирають довший).

Отже статті включаються до поточних зобов'язань, якщо вони оплачуються на вимогу кредитора, або якщо очікується, що вони будуть

ліквідовані протягом одного року. У балансі підприємства поточні зобов'язання представлені в третьому розділі пасиву.

Розглянемо поточні зобов'язання підприємства ТОВ «Бєєве» в наступній таблиці.

Таблиця 3.3

Склад та структура поточних зобов'язань

Види заборгованості	Код рядка		2012р.		2013р.		2014 р.		Відхилення
	*	**							
Короткострокові кредити банків	500	1600	1109	30,3	-	-	-	-	-1109
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	1615	1648	45,1	734	51,8	240	15,9	-1408
Поточні зобов'язання за розрахунками:									
з одержаних авансів	540		1	0,03					
з бюджетом	550	1620	27	0,7	51	3,6	523	34,6	496
з позабюджетних платежів	560		4	0,1					
зі страхування	570	1625	86	2,4	105	7,4	104	6,9	18
з оплати праці	580	1630	196	5,4	238	16,8	230	15,2	34
з учасниками	590		-	-					
із внутрішніх розрахунків	600		-	-					
Інші поточні зобов'язання	610	1690	585	16,0	289	20,4	413	27,4	-172
<i>РАЗОМ</i>			3656	100	1417	100	1510	100	-2146

Аналіз показав, що поточні зобов'язання підприємства за аналізований період в звітному році порівняно з базисним зменшилися на 2146 тис. грн і становлять 1510 тис.грн. Це відбулося в наслідок значного зменшення короткострокових кредитів банків в 2014 році порівняно з 2012 роком на 1408 тис. грн. і в 2014 році взагалі відсутні. В свою чергу вони займають 30,3 % від усієї суми зобов'язань. Що є позитивним для підприємства, так як зменшується сума поточних зобов'язань підприємства перед банками. Проте найбільший вплив на зменшення поточних зобов'язань стало зниження кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 1408 тис. грн. Для підприємства це є позитивним, тут відображається сума заборгованості

постачальникам та підрядникам за матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги.

Але поряд з цим відбувається збільшення поточних зобов'язань за розрахунками, а саме з бюджетом, зі страхування та з оплати праці відповідно на 496 тис. грн, 18 тис.грн, 34тис.грн. Що не є позитивним для підприємства, так як збільшується заборгованість підприємства за усіма видами платежів до бюджету; за відрахування суми на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхування майна підприємства; а також з оплати праці своїм працівникам. Інші поточні зобов'язання в 2014 році порівняно з 2012 роком зменшилися на 172 тис.грн. Провівши аналіз можна зробити висновок, що поточні зобов'язання в звітному році порівняно з базисним зменшилися за рахунок: короткострокових кредитів банків, кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги та інших поточних зобов'язань. Це свідчить про нормальний фінансовий стан. Для більш детального аналізу поточних зобов'язань даного підприємства розрахуємо показники оцінки кредиторської заборгованості

Таблиця 3.4.

Показники оцінки кредиторської заборгованості

Показники	Методика розрахунку	2012р.	2013р.	2014р.	Відхилення
1.Середня величина К ^т заборгованості тис. грн.	$\Phi_1 \text{ p } 530 *$	1648	734	240	-1408
	$\Phi_1 \text{ p } 1615 **$				
2.К-т оборотності К ^т заборгованості	$\Phi.2 \text{ p. } 040/\text{п.}1$	12,9	26,5	114,3	101,4
	$\Phi.2 \text{ p.}2050/\text{п.}1$				
3.Термін погашення К ^т заборгованості	$360 : \text{п.}2$	28	14	3	-25
4.Питома вага К ^т заборгованості у виручці від реалізації	$\frac{\Phi_1 \text{ p}530}{\Phi_2 \text{ p}035} \cdot 100 *$	6,2	3,0	0,6	-5,6
	$\frac{\Phi_1 \text{ p}1615}{\Phi_2 \text{ p}2000} \cdot 100 **$				

Розрахувавши показники оцінки кредиторської заборгованості можна констатувати, що середня величина K^T заборгованості в звітному році порівняно з базисним зменшилася на 1408 тис. грн і становить 240 тис. грн. Це означає, що сума заборгованості підприємства перед банками зменшилася, що є позитивним для даного підприємства. Поряд з цим відбувається збільшення коефіцієнта оборотності K^T заборгованості на 101,4. Збільшення цього коефіцієнта означає збільшення швидкості оплати заборгованості. Термін погашення K^T заборгованості в 2014 році порівняно з 2012 роком зменшився на 25 днів, за рахунок збільшення оборотності K^T заборгованості. Це зменшення є позитивним.

Питома вага K^T заборгованості у виручці від реалізації за аналізує мий період зменшилася на 5,6, це відбулося за рахунок зменшення суми середньої величини. K^T заборгованості та збільшення виручки від реалізації продукції, що також є позитивним для підприємства.

Таким чином можна зробити висновок, що поточні зобов'язання підприємства за аналізує мий період в звітному році порівняно з базисним зменшилися, в наслідок значного зменшення короткострокових кредитів банків. Проте найбільший вплив на зменшення поточних зобов'язань стало зниження кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Проте найбільший вплив на зменшення поточних зобов'язань стало зниження кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Проте найбільший вплив на зменшення поточних зобов'язань стало зниження кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Проте найбільший вплив на зменшення поточних зобов'язань стало зниження кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Проте найбільший вплив на зменшення поточних зобов'язань стало зниження кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

Проте найбільший вплив на зменшення поточних зобов'язань стало зниження кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Поряд з цим відбувається збільшення швидкості оплати заборгованості.

Висновки і пропозиції

Управління дебіторською заборгованістю має величезне значення в процесі загального управління підприємством, адже отримання платежів від дебіторів є одним з основних джерел надходження коштів на підприємство. Розгляд дебіторської заборгованості має доповнюватись аналізом кредиторської заборгованості. Врахувавши те, що серед науковців немає єдиного погляду щодо економічної сутності кредиторської заборгованості, можна дійти до висновку, що найдоцільніше розглядати *кредиторську заборгованість*, як складову частину зобов'язань, що представляє собою кошти, які повинен заплатити боржник кредитору за одержані цінності, надані послуги чи виконані роботи. Значне перевищення дебіторської заборгованості завжди загрожує фінансовій стійкості підприємства і потребує залучення додаткових джерел фінансування. У процесі виробничої діяльності часто трапляються випадки, коли кредиторська заборгованість значно перевищує дебіторську.

Здійснені аналітичні розрахунки щодо управління дебіторською заборгованістю по підприємству «Бееве» показали що протягом 2012-2014 року кредиторська заборгованість була вищою за дебіторську. Беручи до уваги тільки ці фактори, то безумовно така ситуація є позитивною, оскільки підприємство не могло розрахуватися за своїми боргами оперативно, проте протягом 2012-2014 року сума вільних грошових коштів дозволяла розрахуватися із постачальниками. В 2013 році ситуація значно змінилася. З одного боку це перевищення свідчить про раціональне використання коштів, оскільки підприємство залучає в оборот більше коштів, ніж відволікає з обороту.

Я оцінюю таку ситуацію тільки негативно, оскільки підприємство мусить погашати свої борги незалежно від стану дебіторської заборгованості.

Ефективність діяльності підприємства безпосередньо залежить від послідовності і правильності рішень, які приймаються менеджерами усіх

рівнів, адже кожне прийняте управлінське рішення спричиняє рух фінансових потоків, що впливають на фінансові результати діяльності підприємства.

Сучасна практика фінансового менеджменту пропонує два способи управління дебіторською заборгованістю на підприємстві: самостійне управління та управління на основі аутсорсингу.

Для управління дебіторською заборгованістю та зниження ризику її виникнення в рамках самостійного управління можливе використання таких заходів: лімітування дебіторської заборгованості, тобто встановлення максимальних сум кредитування контрагентів, ретельний юридичний аналіз договірної документації, самострахування ризиків, пов'язаних із дебіторською заборгованістю, зокрема шляхом створення резерву сумнівних боргів та контроль за станом розрахунків з дебіторами для зменшення/ліквідації відстроченої/простроченої заборгованості.

«Аутсорсинг» – це передача на договірній основі непрофільних функцій іншим організаціям, що спеціалізуються на виробництві конкретної продукції, виконанні робіт, наданні послуг і мають відповідний досвід, знання, персонал і технічні засоби

Прискорення процесу погашення дебіторської заборгованості також відбувається за допомогою сучасних форм її рефінансування. Під рефінансуванням розуміють переведення дебіторської заборгованості в інші форми оборотних активів підприємства з метою прискорення розрахунків. До основних форм рефінансування дебіторської заборгованості можна віднести спонтанне фінансування та факторинг. У нашій країні факторинг як один з інструментів управління дебіторською заборгованістю та страхування угод наразі не набув значного поширення.

На мою думку, методи рефінансування сприяють ефективному управлінню дебіторською заборгованістю. У сучасних умовах вітчизняні компанії потребують пошуку нових напрямків управління дебіторською заборгованістю.

Перелік використаних джерел

1. Білик М.Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств // Фінанси України. - 2003. - №12. - С.24-36.
2. Циган Р.М. Удосконалення класифікації грошових потоків з урахуванням сучасних умов господарювання Р.М. Циган «Актуальні проблеми економіки» - 2010. №4 с. 150-155
3. Любушин М.П., Лещева В.Б., Дьякова В.Г. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия. Учебное пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999.
4. Ван Хорн Дж.К. Основы управления финансами: Пер. с англ./Гл.ред. серии Я.В. Соколов.- М.: Финансы и статистика, 1997.-800 с.
Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. Видання третє, перероблене і доповнене. – Київ:»Центр навчальної літератури», 2004.- 531 с.
5. Кузнєцова С.А. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в умовах антикризового регулювання стану підприємств. А/р к. е. н., Тернопіль, ТАНГ, 2002 - 23 стр.
6. . Білик М.Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств // Фінанси України. - 2003. - №12. - С.24-36.
7. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. Т.1. - К.: Ника-Центр, 1999. - 592 с.
8. Бланк И.А. Управление активами и капиталом предприятия. - К.: Ника-Центр, Эльга, 2003. ("Энциклопедия финансового менеджера", Вып.2). - 448 с.
9. Ковалева А.М. Финансы в управлении предприятием. - М.: Финансы и статистика, 2005.
10. Павлова Л.П. Финансовый менеджмент: Управление денежным оборотом предприятия. - М.: Банки и биржи, ЮНИТИ. 2007

Інтернет джерела:

11. Самсонов Н.Ф., Баранникова Н.П., Володин А.А., и др. Финансовый менеджмент: Учебник / Под ред. Н.Ф. Самсонова. - М.: Финансы ЮНИТИ, 2004..
12. Фінансовий менеджмент. Навч.-метод. посібник. - К.: КНЕУ, 2005.
- 13.http://pidruchniki.com/1983092444810/finansii/organizatsiya_finansovoyi_roboti_pidpriyemstvi
14. <http://bukvar.su/finansovye-nauki/47598-Upravlenie-oborotnymi-aktivami-predpriyatiya-OAO-Hleb.html>
- 15.<http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9295/1/Baranov%20O.%20Management%20of%20borrowed%20capital%20enterprise.pdf>
16. <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/772.pdf>
17. http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2011/eco_2011_1/2011_1/164-169.pdf
- 18.http://libfree.com/157133404_finansiupravlinnya_debitorskoyu_zaborgovanistyu.html
19. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1839>
20. http://www.hgi.org.ua/dip_img-09/piskun.php

Додатки